

CRÒNICA LEGISLATIVA DE L'ESTAT ESPANYOL

Segon semestre de 2022

(BOE d'1 de juliol a 31 de desembre de 2022)

Vicenta Tasa Fuster*

Resum

La crònica analitza les principals disposicions normatives estatals relacionades amb usos lingüístics publicades al *Butlletí Oficial de l'Estat* durant el segon semestre de 2022.

Paraules clau: dret lingüístic; Estat espanyol.

LEGISLATIVE REPORTS ON SPAIN

Second half of 2022

(BOE from July 1 to December 31, 2022)

Abstract

The text includes new state-wide regulations relative to language uses published in the Official Gazette of the Government of Spain during the second half of the year 2022.

Keywords: language law; Spain.

* Vicenta Tasa Fuster, professora contractada doctora de la Universitat de València, codirectora de la Càtedra de Drets Lingüístics de la Universitat de València i membre de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. vicenta.tasa@uv.es.

Citació recomanada: Tasa Fuster, Vicenta. (2023). Crònica legislativa de l'Estat espanyol. Segon semestre de 2022. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 79, 429-440. <https://doi.org/10.58992/rld.i79.2023.3996>

Sumari

- 1 Normes amb rang de llei: revisió de les previsions d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües
- 2 Normes de rang reglamentari d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües: una breu revisió

Aquesta crònica legislativa analitza, de manera breu i concisa, les normes principals amb referències o incidència en matèria lingüística que s'han publicat en el *Butlletí Oficial de l'Estat* (d'ara en avant, BOE), durant el segon semestre de l'any 2022.

Les normes publicades amb referències directes o indirectes als usos i drets lingüístics són més aviat escasses i puntuals, amb l'excepció en aquest semestre de la Llei 13/2022, de 7 de juliol, general de comunicació audiovisual, farcida de referències lingüístiques genèriques i concretes. La ideologia lingüística quotidiana o banal, fent ús del concepte de Michael Billig per descriure el nacionalisme dels estats nació consolidats, és present en totes les normes legals. Així, el castellà, de manera sovint implícita, sempre és present i és situat legalment i socialment per damunt de les altres llengües espanyoles. De fet, les altres llengües espanyoles, de manera freqüent, simplement no són tingudes en compte, i fins i tot es presta més atenció al coneixement de llengües estrangeres, anglès sobretot, que al de llengües espanyoles que són oficials.

1 Normes amb rang de llei: revisió de les previsions d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües

Durant el segon semestre de l'any 2022, el BOE publica algunes normes amb rang de llei que inclouen referències i disposicions lingüístiques en el seu articulat. A continuació n'enumerem les més rellevants.

Sens dubte, la [Llei 13/2022, de 7 de juliol, general de comunicació audiovisual](#), és la norma legal amb més referències a qüestions lingüístiques en aquest semestre. N'hi trobem moltes que són genèriques, i també d'altres de concretes, com ara l'establiment d'algunes quotes lingüístiques. Com que la Llei és extensa i les referències lingüístiques múltiples, resumir-les serà igualment extens.

Com és habitual en les lleis que regulen aspectes referits als fenòmens culturals, la Llei conté moltes referències a la diversitat cultural i lingüística. Així, en el preàmbul, s'afirma que els serveis audiovisuals “són una eina [...] per contribuir a preservar la diversitat cultural i lingüística” [traducció pròpia, per a tot el document]. Un dels principis generals de la Llei és el respecte a aquesta diversitat.

En l'articulat, es declara retòricament que la Llei promou l'existència d'un conjunt de mitjans plurals que reflectisquen la diversitat cultural i lingüística (art. 5.1); mentre que l'article 8 afirma que “la comunicació audiovisual promourà el coneixement i la difusió de la llengua oficial de l'Estat i les llengües oficials de les comunitats autònomes [...] i contribuirà a reflectir la diversitat cultural i lingüística”. També s'estableix com a missió del servei públic de comunicació audiovisual el respecte de la diversitat cultural i lingüística (art. 51.d) i s'afirma que els codis de conducta d'autoregulació i corregulació han de d'assumir la “protecció i foment de diversitat lingüística i cultural” (art. 15.4.l). Igualment, fan referència genèrica a la promoció de la diversitat lingüística el capítol III de la Llei, i de manera més específica, l'article 110, que diu que “els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu contribuiran al reflex de la diversitat cultural i lingüística de l'Estat”. El darrer esment al concepte es recull a la disposició addicional cinquena.

Promoció de les llengües oficials. Com hem dit, l'article 8 estableix, també de manera retòrica, que “la comunicació audiovisual promourà el coneixement i la difusió de la llengua oficial de l'Estat i les llengües oficials de les comunitats autònomes”.

No discriminació per raó de llengua. Amb un sentit menys retòric, l'article 4.2 afirma que “la comunicació audiovisual no incitarà a la violència, a l'odi o a la discriminació contra un grup o membres d'un grup per raó de [...] llengua”. L'article 122, que regula les prohibicions absolutes de comunicacions comercials audiovisuals, reitera la no discriminació per raó de llengua, i l'article 157 considera infracció molt greu aquesta mena de discriminació.

Informació en llengües oficials. De manera més concreta i imperativa, s'hi afirma que la informació sobre el règim de propietat dels prestadors del servei de comunicació audiovisual i dels prestadors del servei d'intercanvi de vídeos a través de plataforma ha de ser accessible en els llocs web corporatius, d'una forma fàcilment comprensible, en la llengua oficial de l'Estat i en les llengües oficials de les comunitats autònomes (art. 42).

La llengua, un aspecte que ajuda a determinar que un servei és d'àmbit autonòmic. L'article 2.10 determina que un servei de comunicació audiovisual és d'àmbit autonòmic quan el prestador té la seu central en una comunitat autònoma i les decisions editorials sobre el servei de comunicació audiovisual es prenen en aquesta comunitat i, a més, quan el servei de comunicació audiovisual s'adreça majoritàriament a usuaris de la comunitat per la temàtica o idioma dels continguts audiovisuals que hi emeta. La llengua [diferent de la castellana] hi actua com un factor *autonomitzador* dels serveis de comunicació audiovisual. És vista com una llengua "autonòmica", d'àmbit geogràficament i demogràficament reduït, mai amb una aspiració general o universal.

Afinitats lingüístiques. La Llei preveu la prestació del servei públic de comunicació audiovisual d'una comunitat autònoma en una altra limítrofa "amb afinitats lingüístiques i culturals", sempre que es signe un conveni entre les comunitats autònomes interessades, que aquest conveni siga de reciprocitat si les dues comunitats tenen un servei públic propi, que el nou servei es preste emprant l'espectre radioelèctric assignat a la comunitat autònoma de conformitat amb el Pla tècnic nacional corresponent i que es notifique a l'Estat la signatura del conveni, tot identificant el subjecte obligat al pagament de la taxa per reserva del domini públic radioelèctric (art. 73). El terme d'*afinitats lingüístiques* és profundament ambigu i inhabitual. En termes lingüístics, per exemple, les llengües llatines o les indoeuropees tenen "afinitats" i no sembla que la Llei estiga parlant d'això,; sinó del fet que dues o més comunitats poden tenir la mateixa llengua oficial, amb la mateixa denominació o amb una denominació diversa de la llengua, i poden voler col·laborar. La Llei podria haver usat un terme més precís i respectuós cap a les llengües.

Llengua de signes (organismes reguladors). Entre les obligacions dels prestadors del servei de comunicació audiovisual hi ha la de "garantir que la incorporació de continguts signats es realitzi observant els criteris de qualitat recollits pel Centre de Normalització Lingüística de la Llengua de Signes Espanyola o, si s'escau, pels organismes equivalents de les comunitats autònomes que tinguen la seua pròpia llengua de signes" (art. 101.1.e). L'autoritat audiovisual competent fomentarà l'adopció de codis d'autoregulació per part dels prestadors del servei de comunicació audiovisual; ara bé, si no s'adopta un codi d'autoregulació, [el Govern d'Espanya] establirà aquests requisits de qualitat reglamentàriament, prenent com a referència els del Centre de Normalització Lingüística de la Llengua de Signes Espanyola (art. 108), que és el centre de referència d'àmbit estatal (art. 109.1), tot i que les comunitats autònomes en poden tenir uns altres (art. 109.2).

Llengua de signes (quotes). Els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu lineal d'accés condicional emetran "un mínim de cinc hores setmanals de programes en llengua de signes, prioritàriament emesos en l'horari de màxima audiència, entre els quals hauran d'incloure noticiaris, programació infantil, programes de contingut informatiu d'actualitat, programes relacionats amb els interessos dels consumidors o serveis religiosos" (art. 102.1.b); un mínim d'hores, que serà de quinze hores si el servei és públic (art. 102.2.b), i procurar la incorporació gradual de programes que puguin resultar de major interès per a l'audiència en llengua de signes (art. 103.1.c i 104.1.b).

Llengües oficials (quotes). Els articles 115 i 116 de la Llei regulen un dels aspectes més debatuts, si més no mediàticament: les quotes d'obra audiovisual europea en els serveis de comunicació audiovisual televisiu. La distribució de les quotes és bastant complexa, i un poc confusa i indeterminada en la redacció. Amb tot, cal considerar-hi tres categories. En primer lloc, el temps "dedicat a noticiaris, esdeveniments esportius, jocs i comunicacions comercials audiovisuals" no computa a l'hora d'establir les quotes de distribució d'obres audiovisuals. El temps restant es distribueix de la manera següent: fins a un màxim del 49 % per a obres audiovisuals no europees; i un 51 % del temps d'emissió anual dels prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu lineal es reservarà a obres audiovisuals europees (art. 115.1).

La meitat de la quota de temps per a obres audiovisuals europees "es reservarà a obres en la llengua oficial de l'Estat o en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes", i "d'aquesta subquota (un 25,5 % mínim del temps), el prestador del servei públic de comunicació audiovisual d'àmbit estatal reservarà en tot cas un mínim del quinze per cent a obres audiovisuals en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes". Aquest percentatge mínim haurà de tenir en compte el pes poblacional de les llengües oficials autonòmiques i "haurà de reservar, almenys, un deu per cent per a cadascuna d'elles" (art. 115.2). Això implicaria que a les llengües oficials diferents del castellà només els correspon un 15 % de la subquota (25,5 %

del temps); és a dir, un mínim d'un 3,825 % del temps seria per al català/valencià, gallec, basc i l'aranès/occità en el sistema audiovisual estatal.

A més, “els serveis de comunicació audiovisual televisius lineals que s'ofereixen per a la seua difusió exclusiva en altres estats de la UE estaran exceptuats de complir les quotes lingüístiques que acabem d'indicar” (art. 115.4): és a dir, les emissions cap a l'estranger no tenen per què incorporar continguts en llengües d'àmbit no estatal, que són concebudes com a llengües de geografia “regional” i no “internacional”. De fet, reforçant aquesta visió de llengües “regionals”, la Llei afirma que “les comunitats autònomes que tinguen llengua oficial podran regular obligacions addicionals per als prestadors del servei públic de comunicació audiovisual en els seus corresponents àmbits autonòmics” (art. 115.6).

El sistema de quotes canvia respecte al pes de l'obra audiovisual europea en el catàleg del servei de comunicació audiovisual televisiu a petició o demanda. Ací, “els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu a petició reservaran a obres europees almenys el trenta per cent del catàleg” (art. 116.1). D'aquest 30 %, un mínim de la meitat (és a dir, un mínim del 15 % del total del catàleg), “es reservarà a obres en la llengua oficial de l'Estat o en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes” i, “d'aquesta subquota, el prestador del servei reservarà en tot cas un mínim del quaranta per cent a obres audiovisuals en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes, tenint en compte el seu pes poblacional, i haurà de reservar, almenys, un deu per cent per a cadascuna d'elles”; és a dir, un mínim del 6 % del catàleg total (art. 116.2).

Com, en el cas anterior, “els serveis de comunicació audiovisual televisius a petició que s'ofereixen per a la seua difusió exclusiva en altres estats membres de la UE per part dels prestadors estaran exceptuats” de complir les quotes lingüístiques que acabem d'esmentar (art. 116.3); i, d'igual manera, “les comunitats autònomes que tinguen llengua oficial podran regular obligacions addicionals per als prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu a petició d'àmbit autonòmic” (art. 116.5). És a dir, internacionalment, la llengua de difusió única és la castellana i les llengües no castellanés són restringides al seu àmbit geogràfic, on compten amb oficialitat.

Finançament (més quotes). L'article 117 regula l'obligació de finançament anticipat d'obra audiovisual europea. L'apartat quart de l'article recorda que l'audiovisual en llengües cooficials diferents al castellà es regularà pels mecanismes establits a l'article 36 de la Llei 55/2007, de 28 de desembre, del cinema, que afirma que:

Per tal d'atendre el foment i protecció de l'ús de les llengües cooficials diferents a la castellana en la cinematografia i l'audiovisual, promovent la pluralitat cultural d'Espanya i la igualtat d'oportunitats [*sic*] de les llengües pròpies de cada territori en matèria d'expressió i difusió audiovisual, s'establirà un fons d'ajuts o crèdits específics que seran transferits en la seua integritat als organismes competents de les comunitats autònomes, que els gestionaran conforme a les seues competències [...] dins dels límits pressupostaris aprovats en cada exercici.

El prestador del servei públic de comunicació audiovisual televisiu ha de destinar el sis per cent dels seus ingressos computables a finançar anticipadament obra audiovisual europea (art. 18.1). D'aquest sis per cent, un mínim d'un setanta per cent (4,2 %) s'haurà de destinar a obres audiovisuals produïdes per productors independents en la llengua oficial de l'Estat o en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes. I, “d'aquesta subquota, el prestador del servei públic de comunicació audiovisual televisiu d'àmbit estatal reservarà, en tot cas, un mínim del quinze per cent a obres audiovisuals en llengües oficials de les comunitats autònomes” (0,63 % dels ingressos computables), “tenint en compte el seu pes poblacional, i haurà de reservar, almenys, un deu per cent per a cadascuna d'elles” (0,063 % dels ingressos computables), segons l'art. 118.2.a.1r.

Mentre que haurà de reservar un mínim d'un quaranta-cinc per cent (2,7 % dels ingressos computables) per a pel·lícules cinematogràfiques produïdes per productors independents, en la llengua oficial de l'Estat o en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes, sense cap mena de quota per les llengües diferents del castellà (art. 118.2.b).

Finalment, reitera que “les comunitats autònomes amb llengües oficials podran regular obligacions addicionals per als prestadors del servei públic de comunicació audiovisual televisiu d'àmbit autonòmic” (art. 118.3).

Així mateix, l'article 119 regula l'obligació de finançament anticipat d'obra audiovisual europea per a prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu, lineal o a petició, quan els ingressos computables siguin iguals o superiors a cinquanta milions d'euros, destinaran anualment el cinc per cent d'aquests ingressos al finançament d'obra audiovisual europea, a la compra de drets d'explotació d'obra audiovisual europea ja acabada i/o a la contribució al Fons de Protecció a la Cinematografia o a la contribució al Fons de foment de la cinematografia i l'audiovisual en llengües cooficials diferents al castellà.

D'aquest cinc per cent, un mínim d'un setanta per cent (3,5 % dels ingressos computables) s'haurà de destinar a obres audiovisuals produïdes per productors independents, en la llengua oficial de l'Estat o en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes. D'aquesta subquota, el prestador del servei de comunicació audiovisual televisiu, lineal o a petició reservarà un mínim del quinze per cent a obres audiovisuals en llengües oficials de les comunitats autònomes (0,525 % dels ingressos computable), tenint en compte el seu pes poblacional, i haurà de reservar, almenys, un deu per cent per a cadascuna d'elles (art. 119.2.a.1r).

Així mateix, un mínim del quaranta per cent s'haurà de destinar a pel·lícules cinematogràfiques de productors independents en la llengua oficial de l'Estat o en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes, sense considerar-hi quotes (art. 119.2.b).

Finalment, els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu, lineal o a petició, els ingressos computables dels quals siguin inferiors a cinquanta milions d'euros i superiors o iguals a deu milions d'euros destinaran anualment el cinc per cent d'aquests ingressos al finançament d'obra audiovisual europea, a la compra de drets d'explotació d'obra audiovisual europea ja acabada o a la contribució al Fons de Protecció a la Cinematografia. El total de l'obligació de finançament del prestador haurà de respectar un mínim d'un setanta per cent destinat a obres audiovisuals produïdes per productors independents en la llengua oficial de l'Estat o en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes, sense determinar-hi quotes.

Les comunitats autònomes amb llengües oficials podran regular obligacions addicionals per als prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu d'àmbit autonòmic.

Promoció de les llengües oficials diferents del castellà. De manera genèrica, la disposició addicional cinquena tracta de manera extensa la qüestió de la promoció de les llengües oficials autonòmiques. Així, estableix que l'autoritat audiovisual competent d'àmbit estatal i la de les comunitats autònomes amb llengües oficials hauran de promoure la presència en els serveis de comunicació audiovisual televisius d'obres audiovisuals produïdes, doblades o subtítulades en les llengües oficials de les comunitats (apartat 1). També es fomentarà la presència en els serveis de comunicació audiovisual televisius d'obres audiovisuals que hagen estat produïdes en alguna de les llengües oficials diferents del castellà o que hagen rebut ajuts autonòmics o que acrediten un nivell de qualitat verificat per l'autoritat autonòmica (apartat 1). Es promourà de manera especial la presència d'obres infantils fetes, doblades o subtítulades en les llengües oficials autonòmiques (apartat 1).

Per fomentar la diversitat lingüística i la presència de llengües oficials diferents del castellà, les administracions públiques podran establir programes d'ajuts a la subtítolació o al doblatge de les obres audiovisuals en aquestes llengües (apartat 2).

Així mateix, l'autoritat audiovisual competent, en col·laboració amb les comunitats autònomes amb llengua oficial, impulsarà l'aprovació, en un termini de sis mesos des de l'entrada en vigor de la Llei, d'un acord d'autoregulació amb els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu a petició, incloent-hi aquells prestadors que, estant establits en un altre Estat membre de la UE, dirigeixen els seus serveis al mercat espanyol, per a fomentar la incorporació en els seus catàlegs de continguts audiovisuals doblats o subtítulats en les llengües oficials diferents del castellà, prestant especial atenció a continguts adreçats al públic infantil (apartat 2). Sense que tinguem coneixement que aquest acord s'haja produït fins ara.

Com en altres lleis anteriors, s'hi afirma que s'establirà un fons d'ajuts per part de l'Estat i les comunitats autònomes amb llengües oficials l'import de les quals serà transferit als organismes competents de les

comunitats autònomes amb llengües oficials que els gestionaran conforme a les seues competències, conforme a les disponibilitats pressupostàries de cada any (apartat 2).

D'altra banda, els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu a petició hauran d'incorporar en els seus catàlegs les versions lingüístiques d'aquelles obres audiovisuals que ja hagen estat doblades o subtitulades en alguna de les llengües oficials de les comunitats autònomes, sempre que es posen a disposició sense contraprestació econòmica, la seua inclusió siga tècnicament viable i aquest doblatge o subtitulació haja estat finançat per l'autoritat competent de la comunitat autònoma o siga propietat dels prestadors del servei públic de comunicació audiovisual en cada àmbit autonòmic o bé acrediten un nivell de qualitat verificat per l'autoritat audiovisual competent de la comunitat autònoma (apartat 3). Mentre que els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu a petició mantindran en el catàleg les obres que hagen estat doblades o subtitulades a les llengües oficials de les comunitats autònomes durant tot el temps que el contingut estiga en el catàleg (apartat 3).

Finalment, els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiu a petició hauran de garantir la prominència dels continguts audiovisuals produïts, doblats o subtitulats en les llengües oficials de les comunitats autònomes a través de sistemes de recerca o de promoció i de facilitats d'accés (apartat 4).

Esdeveniments d'interés general. La Llei enumera un catàleg d'esdeveniments d'interés general per a la societat i estableix que “quan en algun esdeveniment inclòs dins del catàleg d'esdeveniments d'interés general participen equips o persones originaris d'una comunitat autònoma amb llengua oficial, es podran emprar serveis a través de televisió connectada per a la seua retransmissió en la llengua oficial de l'esmentada comunitat autònoma” (art. 146.6). Una redacció deficient, perquè tota comunitat autònoma té llengua oficial, siga aquesta el castellà o una altra.

Grup d'Autoritats de Supervisió per als Serveis de Comunicació Audiovisual. L'última referència lingüística es troba a la disposició addicional segona. Aquesta disposició crea el Grup d'Autoritats de Supervisió per als Serveis de Comunicació Audiovisual, que tindrà, entre les seues funcions, “intercanviar informació i millors pràctiques sobre el funcionament dels mecanismes de foment i promoció de les llengües oficials de les comunitats autònomes”.

En resum. Una llei profusa i llarga (92 pàgines del BOE), plena de referències a qüestions lingüístiques, sovint formalment benintencionades, i que significa un avanç relatiu en matèria lingüística respecte de l'anterior Llei 7/2010, del 31 de març, general de la comunicació audiovisual; però una llei insuficient i que no sap o no pot canviar la perspectiva en la mirada i el tractament de la diversitat lingüística espanyola i reproduïx el principi no escrit de jerarquia lingüística en el tractament de les llengües oficials.

La Llei és insuficient perquè regula els serveis audiovisuals públics i privats espanyols, però no estableix obligacions cap als serveis o plataformes estrangers que no sols són presents en els sistema audiovisual espanyol, sinó que concentren bona part del mercat audiovisual. No canvia la perspectiva de la jerarquia lingüística en tractar la presència de la diversitat cultural i lingüística espanyola, perquè centra el debat en les quotes de producció de materials audiovisuals (pel·lícules, sèries, documentals, etc.) i el seu finançament; però ho fa subordinant les llengües oficials diferents del castellà a la llengua oficial de l'Estat, el castellà, que resta sempre en una posició de predomini. Però, a més, la Llei presta molt poca atenció al doblatge i la subtitulació que permeten l'emissió i el consum de productes audiovisual en les llengües diferents del castellà. De manera general, la pràctica totalitat de l'oferta dels serveis privats i públics espanyols, deixant a banda els dels serveis en gallec, basc i català/valencià (i aranés) d'àmbit autonòmic, és en castellà, està doblada o subtitulada en castellà, i també la immensa majoria dels productes audiovisuals de les plataformes estrangeres, siga en castellà espanyol o llatinoamericà. I, en sentit contrari, les altres llengües oficials a penes si tenen un espai mitjanament comparable. La Llei té en compte la diversitat lingüística i això és positiu; però en la mesura que no es pensa en les llengües diferents al castellà com a realitats comunicatives plenes i universals, les quotes reals d'oferta i d'elaboració de productes audiovisuals queden limitades a xifres relativament baixes i subalternes sempre de l'única llengua que és considerada d'estat.

La [Llei orgànica 6/2022, de 12 de juliol, complementària de la Llei 15/2022, de 12 de juliol, integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació, de modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del](#)

[Codi penal](#), modifica l'article 22, excepció 4a, i també els punts 1 i 2 de l'article 510 del Codi penal. Aquestes modificacions fan referència a discriminació:

Per motius racistes, antisemites, antigitanos o una altra classe de discriminació referent a la ideologia, religió o creences de la víctima, l'ètnia, raça o nació a la qual pertanya, pel seu sexe, edat, orientació o identitat sexual o de gènere, raons de gènere, d'aporofòbia o d'exclusió social, per la malaltia que patisca o per la seua discapacitat [...]. (art. 22, excepció 4a)

Uns elements que es reiteren en totes les modificacions del Codi penal. Aquests canvis no fan cap menció, però, a la discriminació per raó de llengua; tot i que el mateix Codi penal, en l'article 314, en l'única referència a la qüestió lingüística del Codi, estableix que:

Els qui produïsquen una greu discriminació en l'ocupació, pública o privada, contra alguna persona per raó de [...] l'ús d'alguna de les llengües oficials dins de l'Estat espanyol i no restablisquen la situació d'igualtat davant la llei després de requeriment o sanció administrativa, amb la reparació dels danys econòmics que s'hagen derivat, seran castigats amb la pena de presó de sis mesos a dos anys o multa de dotze a vint-i-quatre mesos.

Subratllem aquest fet per ser una mostra de la tendència del poder legislador espanyol a oblidar-se de la discriminació per raó de llengua. De fet, la mateixa Constitució, en l'article 14, afirma que “els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social”, i, per tant, no fa referència específica a la *llengua*. I això és un fet curiós, perquè, en l'article 2 de la Declaració Universal de Drets, en què s'inspira l'article 14 de la Constitució, s'afirma que:

Qualsevol persona pot prevaler-se de tots els drets i de totes les llibertats que aquesta declaració proclama, sense cap distinció de raça, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'opinió política o d'altra mena, d'origen nacional o social, de fortuna, de naixement o de qualsevol altra classe.

Paradoxalment, la [Llei 15/2022, de 12 de juliol, integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació](#), aprovada de manera paral·lela a la norma anterior, recorda al preàmbul que la Carta dels drets fonamentals de la UE, en l'article 21, prohibeix tota mena de discriminació “per raó de sexe, raça, color, orígens ètnics o socials, característiques genètiques, llengua, religió o conviccions, opinions polítiques o de qualsevol altre tipus, pertinença a una minoria nacional, patrimoni, naixement, discapacitat, edat o orientació sexual”, i afirma “el respecte a la diversitat cultural, religiosa i lingüística” (art. 22).

De manera concreta, en l'articulat de la Llei es recull que “ningú no podrà ser discriminat per raó de naixement, origen racial o ètnic, sexe, religió, [...] llengua, situació socioeconòmica, o qualsevol altra condició o circumstància personal o social” (art. 2.1). Posteriorment, la Llei afirma que a les persones víctimes de discriminació, especialment a aquelles amb discapacitat, se'ls garantirà l'accés integral a la informació sobre els seus drets i sobre els recursos existents i que “aquesta informació s'haurà d'oferir en format accessible i comprensible a les persones amb discapacitat, com ara lectura fàcil, Braille, llengua de signes, tant l'espanyola com la catalana, i altres modalitats o opcions de comunicació, inclosos els sistemes alternatius i augmentatius” (art. 5.3), i en referir-se als infants i adolescents, aquest dret a rebre tota la informació necessària haurà de ser “en un llenguatge clar i comprensible, en un idioma que puguen entendre i mitjançant formats accessibles en termes sensorials i cognitius i adaptats a les circumstàncies personals dels seus destinataris, per garantir el seu accés universal” (art. 5.5). Regula, a més, de manera discutiblement expansiva els usos lingüístics de les llengües oficials diferents del castellà en afirmar que “quan es tracte de territoris amb llengües cooficials, l'infant o l'adolescent podrà rebre aquesta informació en la llengua cooficial que trie” (art. 5.5).

Finalment, l'article 13.3 de la Llei fa una última referència a una matèria lingüística quan obliga les administracions educatives a mantenir l'atenció a l'alumnat que necessite un suport educatiu especial per superar, entre altres qüestions, un “desconeixement greu de la llengua d'aprenentatge”, especialment si són nixiques i adolescents.

La [Llei 17/2022, de 5 de setembre, per la qual es modifica la Llei 14/2011, d'1 de juny, de la ciència, la tecnologia i la innovació](#), no fa cap mena de referència a matèria lingüística. Amb tot, cal recordar que la Llei

14/2011, d'1 de juny, estableix en l'article 26.4, quan regula l'accés a l'ocupació pública i promoció interna en els organismes públics d'investigació de l'Administració General de l'Estat, que els ciutadans estrangers d'altres estats membres de la Unió Europea i els tercers estats que vulguen treballar en aquests organismes i hi hagen de realitzar proves de qualificació “podran realitzar les proves en anglés”, cosa que es justifica en el preàmbul de la Llei per la necessitat d'atraure talent als centres espanyols.

Pel seu compte, la [Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual](#), quan determina els principis rectors de la norma i la prohibició de discriminació (art. 2.d), fa una llarga enumeració, on hi ha l'*oblit* de la discriminació per raó de llengua, en dir:

Les institucions públiques garantirán que les mesures previstes en aquesta Llei orgànica s'apliquen sense cap discriminació per motius de sexe, gènere, origen racial o ètnic, nacionalitat, religió o creences, salut, edat, classe social, orientació sexual, identitat sexual, discapacitat, estat civil, migració o situació administrativa, o qualsevol altra condició o circumstància personal o social”. I el mateix ocorre en l'apartat següent, que tracta sobre l'atenció a la discriminació interseccional i múltiple.

Per contra, més avant s'afirma que “es garantirà que totes les accions i mesures que recull aquesta Llei orgànica siguin concebudes des de l'accessibilitat universal, perquè siguin comprensibles i practicables per totes les víctimes” (art. 2.f); és a dir, que s'hauran de garantir uns usos lingüístics que permeten l'accés clar a la informació. Així mateix, les campanyes institucionals de prevenció i informació orientades a combatre els estereotips de gènere i les creences que sustenten les violències sexuals, regulades en l'article 9, hauran de ser accessibles a la població i hauran de tenir en compte “circumstàncies com ara l'edat, la discapacitat, l'idioma, el medi rural, la insularitat o l'eventual residència a l'estranger de nacionals espanyoles”.

El dret a l'assistència integral especialitzada i accessible de les víctimes de violències sexuals està regulat en l'article 33, on s'estableix que els sistemes d'assistència hauran de tenir “serveis de traducció i interpretació, inclosos els serveis de llengua de signes, subtitulació, guies intèrprets, així com altre personal especialitzat de suport per a la comunicació”. Mentrestant, l'article 34, que regula el dret a la informació de les víctimes de violències sexuals, estableix, en l'apartat 3, que:

S'articularan els mitjans necessaris perquè les víctimes de violències sexuals que, per les seues circumstàncies personals, socials o idiomàtiques, puguen tenir dificultats per a l'accés a la informació tinguen garantit l'exercici efectiu d'aquest dret; cal garantir sempre que la informació estiga disponible *en les reconegudes com a llengües pròpies de cada territori*.

La llei estatal torna a regular usos lingüístics autonòmics de manera expansiva. Cal destacar que, d'acord amb la Llei, la informació a les víctimes, a més d'estar en altres llengües, haurà d'estar en les llengües reconegudes com a pròpies d'un territori, amb independència que siguin o no llengües oficials, casos de l'aragonés o el català a l'Aragó, per exemple, que a l'Aragó són llengües reconegudes, però no oficials.

Finalment, la Llei regula, de nou, usos lingüístics de manera extensiva quan estableix en, l'article 35.1.c, que els serveis d'atenció a víctimes d'exploració sexual “comprenen, almenys, assistència psicològica, atenció jurídica i assessorament social en l'idioma de la víctima”.

En la disposició final novena es modifica la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere. L'article 18.2 queda així:

Es garantirà [...] que les dones amb discapacitat víctimes de violència de gènere tinguen accés integral a la informació sobre els seus drets i sobre els recursos existents [...] en format accessible i comprensible a les persones amb discapacitat, com ara llengua de signes o altres modalitats o opcions de comunicació, inclosos els sistemes alternatius i augmentatius.

L'article 18.3, referit a les dones amb una major dificultat per a l'accés integral a la informació, determina que “la informació haurà de ser accessible per a les dones que desconegen el castellà o l'altra llengua oficial del seu territori de residència”; regula els usos lingüístics de les llengües oficials diferents del castellà novament de manera expansiva.

La [Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de memòria democràtica](#), conté referències a matèries relacionades amb la persecució de les llengües espanyoles diferents del castellà. Així, l'article 3, que regula la consideració de víctima de la repressió franquista, inclou “les persones represaliades o perseguides per l'ús o difusió de la seva llengua pròpia” i també “les comunitats, les llengües i les cultures basca, catalana i gallega en els seus àmbits territorials lingüístics, els parlants dels quals van ser perseguits per fer-ne ús” (art. 3.6).

La Llei reconeix el dret de la ciutadania a la reparació moral i a la recuperació de la seua memòria personal, familiar i col·lectiva, i declara el caràcter il·legal i radicalment nul de totes les condemnes i sancions produïdes per raons polítiques, ideològiques, de consciència o creença religiosa durant la Guerra, així com les sofertes per les mateixes causes durant la dictadura (art. 4.1); es consideren les produïdes per promoure opcions culturals i lingüístiques (art. 4.2) i es reconeix la persecució i repressió contra les llengües i cultures catalana, gallega, basca, aragonesa, occitana i asturiana perpetrades pel règim dictatorial franquista durant el període de guerra i en les dècades posteriors de dictadura (art. 4.3). No fa referència a les llengües i cultures portuguesa, àrab, tamazic o hakètia.

Les administracions públiques competents en matèria de memòria democràtica hauran d'articular, d'acord amb la Llei:

Tots els mecanismes, procediments i recursos necessaris per realitzar una avaluació exhaustiva i profunda de la repressió i persecució cultural i lingüística del franquisme, així com dels seus efectes sobre la realitat sociolingüística de l'Estat, els continguts i conclusions de la qual seran divulgats a través d'accions específiques. (art. 48.4)

La [Llei 39/2022, de 30 de desembre, de l'esport](#), inclou també un bon nombre de referències en matèria d'oficialitat lingüística. Així, en regular les finalitats de la Llei, afirma que l'accés a la pràctica esportiva de la ciutadania en condicions d'adequació, proximitat, accessibilitat universal, seguretat i millora de les pròpies capacitats, s'ha de fer respectant la pluralitat lingüística i la promoció de totes les llengües oficials en l'esport (art. 3.a).

Així mateix, la Llei estableix que “els estatuts [de les federacions esportives] estaran permanentment accessibles al web de la federació, en totes les llengües oficials i reconegudes pels estatuts d'autonomia” (art. 45.4), i el mateix val per als estatuts, els reglaments disciplinaris, l'electoral, el de competició i el d'organització interna, mentre regulen la composició i el funcionament dels òrgans obligatoris de la federació (art. 45.5).

Pel que fa a les llicències esportives, s'afirma que hauran d'estar, almenys, en la llengua espanyola oficial de l'Estat (art. 49.2). Així mateix, l'última referència lingüística de la Llei fa referència que és responsabilitat dels organitzadors de competicions oficials assegurar “l'adequada comunicació [lingüística] quan les competicions organitzades per les federacions espanyoles es facen en comunitats autònomes on hi haja una altra llengua cooficial” (art. 86.i).

2 Normes de rang reglamentari d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües: una breu revisió

Hi ha tot un seguit d'ordres que regulen l'educació infantil, primària, secundària obligatòria o batxillerat en l'àmbit de gestió del Ministeri d'Educació i Formació Professional: [Ordre EFP/608/2022, de 29 de juny, per la qual s'estableix el currículum i es regula l'ordenació de l'educació infantil en l'àmbit de gestió del Ministeri d'Educació i Formació Professional](#); [Ordre EFP/678/2022, de 15 de juliol, per la qual s'estableix el currículum i es regula l'ordenació de l'educació primària en l'àmbit de gestió del Ministeri d'Educació i Formació Professional](#); [Ordre EFP/754/2022, de 28 de juliol, per la qual s'estableix el currículum i es regula l'ordenació de l'educació secundària obligatòria en l'àmbit de gestió del Ministeri d'Educació i Formació Professional](#), i [Ordre EFP/755/2022, de 31 de juliol, per la qual s'estableix el currículum i es regula l'ordenació del batxillerat en l'àmbit de gestió del Ministeri d'Educació i Formació Professional](#).

En totes aquestes normes, hi ha nombroses referències a la tolerància i acceptació de la diversitat lingüística en les aules i introdueix en el currículum educatiu la necessitat de fer possibles activitats educatives que fomenten l'interès per altres llengües, especialment si són presents en les aules. Ara bé, no hi ha cap menció

a les llengües espanyoles diferents del castellà i l'enfocament del respecte de la diversitat lingüística s'orienta cap a les llengües i ètnies o cultures estrangeres. De fet, en les ordres que fan referència a primària, secundària i batxillerat, l'única llengua espanyola que es cita és la castellana, que és descrita en termes ideològics com “una llengua universal” en parlar de les competències lingüístiques específiques.

Altres normes reglamentàries educatives traspuen aquesta mirada monolingüe castellana quan es parla de la totalitat de l'Estat espanyol i la restricció de la diversitat lingüística a les llengües i cultures estrangeres; es considera la diversitat lingüística espanyola com un fet d'oficialitats lingüístiques en determinats àmbits *regionals* o *autònoms* o com una qüestió d'identitats regionalistes o nacionalistes perifèriques que no poden posar en qüestió les normes i identitats comunes. Així, la [Resolució de 16 de setembre de 2022, de la Secretaria d'Estat d'Educació, per la qual es publiquen els currículums de l'ensenyament de religió islàmica corresponents a educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i batxillerat](#), que limita les referències a la diversitat de llengües [de l'Orient Pròxim] dels profetes i missatgers. De manera més complexa, l'[Ordre EFP/935/2022, de 27 de setembre, per la qual es modifica l'Ordre EDU/2157/2010, de 30 de juliol, per la qual es regula el currículum mixt dels ensenyaments acumulats a l'Acord entre el Govern d'Espanya i el Govern de França relatiu a la doble titulació de batxiller i de Baccalauréat en centres docents espanyols, així com els requisits per a la seva obtenció](#), fa referència a la diversitat lingüística i la diversitat d'identitats de França i Espanya, que no poden posar en qüestió la nació espanyola i les normes i identitats comunes de tots els ciutadans espanyols.

Finalment, el [Reial decret 904/2022, de 25 d'octubre, pel qual s'estableix el Curs d'especialització de formació professional de grau superior en robòtica col·laborativa i es fixen els aspectes bàsics del currículum](#), i el [Reial decret 921/2022, de 31 d'octubre, pel qual s'estableix el Curs d'especialització de formació professional de grau superior en auditoria energètica i es fixen els aspectes bàsics del currículum](#), recorden en el seu preàmbul que la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, en els seus articles 6.3, 6.4 i 6.5, estableix que el Govern fixarà els objectius, competències, continguts, resultats d'aprenentatge i criteris d'avaluació del currículum bàsic; i que els continguts del currículum bàsic requeriran el 50 per 100 dels horaris per a les comunitats autònomes que tinguen llengua cooficial i el 60 per 100 per a aquelles que no en tinguen.

Però si en les normes reglamentàries que regulen aspectes del *soft State*, com ara l'educació, les llengües oficials diferents del castellà tendeixen a ser subsumides en un àmbit perifèric i de referències genèriques al valor de la diversitat lingüística, quan les normes fan referència al *hard State* (exèrcit, cossos i forces de seguretat de l'Estat, judicatura), la mirada tendeix a considerar l'Estat com una realitat estructuralment i funcionalment monolingüe en castellà. D'aquesta manera, l'[Ordre PSARU 609/2022, de 30 de juny, per la qual es convoca la prova d'avaluació d'aptitud professional per a l'exercici de la professió de procura per a l'any 2022](#) per accedir als oficis de procuradors dels tribunals judicials de l'Estat espanyol, indica en l'article 10 que l'idioma de la prova d'aptitud es realitzarà exclusivament en castellà. És a dir, que no hi ha la possibilitat d'usar en la prova d'aptitud cap altra llengua oficial.

D'igual manera, l'[Ordre DEF/848/2022, de 25 d'agost, per la qual s'aproven els currículums de l'ensenyament de formació per a l'accés a l'escala de sotsoficials corresponents a les especialitats fonamentals del Cos General de l'Exèrcit de Terra mitjançant les formes d'ingrés sense titulació prèvia](#), quan es refereix a la formació lingüística per a l'accés a aquesta escala únicament considera l'ensenyament d'una llengua estrangera, l'anglès.

I també manté un criteri similar l'[Ordre DEF/751/2022, de 28 de juliol, per la qual es modifiquen l'Ordre DEF/85/2017, d'1 de febrer, per la qual s'aproven les normes sobre organització i funcions, règim interior i programació dels centres docents militars, i l'Ordre DEF/368/2017, de 4 d'abril, per la qual s'aprova el règim de l'alumnat de l'ensenyament de formació, i es modifica l'Ordre DEF/1626/2015, de 29 de juliol, per la qual s'aproven les directrius generals per a l'elaboració dels currículums de l'ensenyament de formació per a l'accés a les diferents escales de sotsoficials dels cossos de les Forces Armades](#). Aquesta Ordre únicament es refereix en matèria lingüística a l'Escola Militar d'Idiomes, un centre d'idiomes de l'Acadèmia Central de Defensa que ensenya anglès, francès i italià.

Així mateix, el [Reial decret 853/2022, d'11 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament de processos selectius i formació de la Policia Nacional](#), fa referència a la valoració del coneixement d'idiomes per a la promoció interna i la carrera professional. Tot i que la norma parla amb més detalls del valor dels idiomes estrangers, no

cal descartar que el coneixement d'idiomes, en general, dels articles 16 i 19 del Reglament puguin permetre la valoració del coneixement d'altres llengües oficials espanyoles, tot i que no hi són citades.

Acabem amb dues normes reglamentàries que regulen sistemes d'informació i comunicació interns. D'una banda, el [Reial decret 696/2022, de 23 d'agost, pel qual es regula el procediment per a la tramitació de propostes, suggeriments, queixes i sol·licituds d'informació del personal de la Guàrdia Civil](#), i, d'una altra, la [Resolució, de 14 de novembre de 2022, de la Secretaria d'Estat de Funció Pública](#), per la qual es crea el Portal d'Internet de la Secretaria d'Estat de Funció Pública. En cap de les dues normes no hi ha referència a la llengua d'aquests canals d'informació i comunicació, que cal entendre que serà el castellà.